

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozhodl samosoudkyní
Martinou Rýznarovou ve věci

žalobce: **B. M.**
bytem X
zastoupený advokátem Mgr. Václavem Machem
sídlem Žižkova 498, 541 01 Trutnov

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
sídlem Křížová 25, 150 00 Praha

**o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 5. 5. 2025, č. j. X, ve věci přeplatku na předčasném
starobním důchodu**

takto:

I. Rozhodnutí žalované ze dne 5. 5. 2025, č. j. X, **se ruší** a věc **se vrací** žalované k dalšímu
řízení.

II. Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobci k rukám advokáta Mgr. Václava Macha náhradu
nákladů řízení ve výši 10 140 Kč, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

- Žalovaná zamítla námitky žalobce a potvrdila svoje rozhodnutí č. j. X. Žalovaná tímto rozhodnutím uložila žalobci povinnost vrátit žalované přeplatek 9 473 Kč, který vznikl na starobním důchodu za období od 1. 10. 2020 do 31. 10. 2020, a to podle § 118a odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí (dále jen „zákon č. 582/1991 Sb.“).
- Žalovaná v rozhodnutí z 13. 12. 2023** vysvětlila, že žalobci za uvedené období nenáležela výplata tzv. předčasného starobního důchodu, protože vykonával výdělečnou činnost v rozsahu zakládajícím účast na pojištění podle § 27 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí o námitkách (dále jen

„zákon o důchodovém pojištění“). Žalovaná tuto skutečnost zjistila z hlášení o zaměstnání ze dne 3. 10. 2024. Odpovědnost žalobce za přeplatek je objektivní, bez zřetele na zavinění.

3. **Žalovaná v rozhodnutí o námitkách z 5. 5. 2025** uvedla, že žalobce v žádosti o tzv. předčasný starobní důchod uvedl, že jeho výdělečná činnost skončila a že od přiznání výplaty důchodu nebude výdělečně činný. Žalobce byl při sepisování žádosti o tzv. předčasný starobní důchod informován o přípustných podmínkách výkonu výdělečné činnosti při současném pobírání starobního důchodu přiznaného před dosažením důchodového věku. Žalobce porušil informační povinnost podle § 50 zákona č. 582/1991 Sb., protože písemně neohlásil žalované do osmi dnů skutečnosti rozhodné pro trvání nároku na dávku, její výši a výplatu nebo poskytování.
4. Žalovaná zjistila z hlášení zaměstnavatele (statutárního města Olomouc), které obdržela 3. 10. 2024, že žalobce na základě dohody o pracovní činnosti dosáhl ke dni 31. 10. 2020 příjmu 3 600 Kč. Proto mu vznikla účast na důchodovém pojištění, a proto podle § 37 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění žalobci nenáležela výplata starobního důchodu 9 295 Kč měsíčně. Zaměstnavatel citovaným hlášením potvrdil osobní listy důchodového pojištění.
5. Žalobce v námitkách nesouhlasil s napadeným rozhodnutím a odkázal na sdělení insolvenčního správce, že žalovaná pohledávku na vrácení přeplatku na důchodu nepřihlásila do insolvenčního řízení, uplynula jí marně lhůta a pohledávka nemůže být uspokojena.
6. Žalovaná zjistila, že v případě žalobce bylo zahájeno insolvenční řízení 22. 4. 2021, 19. 7. 2021 byl zjištěn úpadek žalobce a stanovena dvouměsíční lhůta pro přihlášení pohledávek. Oddlužení dlužníka vzal soud na vědomí 20. 3. 2025 a osvobodil žalobce od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny, od placení pohledávek, ke kterým se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, jakož i pohledávek, které nebyly do insolvenčního řízení přihlášeny, ač přihlášeny být měly, protože žalobce řádně splnil povinnosti dle schváleného způsobu oddlužení. Osvobození se nevztahovalo na pohledávky vzniklé po rozhodnutí o úpadku.
7. Žalovaná se o vzniku přeplatku dozvěděla až 3. 10. 2024 doručením hlášení zaměstnavatele, tedy až po uplynutí zákonné lhůty pro podání přihlášky a nemohla již pohledávku do insolvenčního řízení přihlásit. Osvobození se nevztahuje na pohledávky vzniklé po rozhodnutí o úpadku. Proto se na citovanou pohledávku osvobození nevztahuje. Žalovaná má vůči žalobci nárok na vrácení vyplacené částky starobního důchodu, která mu nenáležela podle § 118a odst. 2 zákona č. 582/1990 Sb. a není přitom rozhodné, zda ke vzniku přeplatku došlo zaviněním žalobce či nikoliv.
8. **Žalobce v žalobě** namítal, že žalovaná nezjistila zaměstnání žalobce až 3. 10. 2024 z hlášení zaměstnavatele, ale dozvěděla se o něm již z evidenčního listu důchodového pojištění z 29. 4. 2021. Proto nemůže jít k tíži žalobce skutečnost, že žalovaná nepřihlásila pohledávku do insolvenčního řízení. Insolvenční rejstřík je veřejný a každý do něj může kdykoliv nahlédnout. Žádného věřitele neomlouvá jeho nečinnost. V opačném případě by oddlužení ztratilo svůj smysl.
9. Pohledávka nevznikla až vědomostí žalované jako plátce důchodu. Nárok na vrácení vznikl již samotným okamžikem neprávem vyplaceného důchodu. Rozporné je tvrzení žalované, že nemohla pohledávku přihlásit, protože se o ní dozvěděla až po uplynutí lhůty pro přihlášení pohledávek do insolvenčního řízení a že pohledávka vznikla až po rozhodnutí o úpadku a do insolvenčního řízení se nepřihlašuje. Na pohledávku žalované na přeplatek na důchodu se vztahuje osvobození podle usnesení o oddlužení, protože není v taxativním

výčtu neosvobozených pohledávek podle § 416 IZ. Opačný postup by popíral rovnost věřitelů, kteří již nemohou v důsledku osvobození své pohledávky vymáhat.

10. **Žalovaná ve vyjádření k žalobě** nad rámec napadeného rozhodnutí dospěla k závěru, že ke vzniku pohledávky a jejímu vyčíslení došlo až na základě hlášení zaměstnavatele, tj. po rozhodnutí o úpadku 19. 7. 2021. Jelikož se osvobození od placení pohledávek nevztahuje na pohledávky vzniklé po rozhodnutí o úpadku, je požadavek žalované na vrácení přeplatku na starobním důchodu oprávněný.
11. Žalovaná sice obdržela osobní listy důchodového pojištění bezprostředně po jejich vystavení zaměstnavatelem, avšak ty jsou elektronicky přeneseny a automatizovaně uloženy v centrálním archivu nárokových podkladů, aniž by s nimi žalovaná dále nějak pracovala a vytěžovala z nich data. Žádnou takovou povinnost žalované neukládá zákon o důchodovém pojištění ani zákon č. 582/1991 Sb. Žalovaná tedy nemohla být nečinná, jak nesprávně tvrdí žalobce. Jediná povinnost je v § 56 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění, kdy po zjištění výše vyměřovacího základu pro pojistné u osob samostatně výdělečně činných podle skutečného příjmu ze samostatné výdělečné činnosti se výše důchodu přepočte, a to ode dne přiznání důchodu. S údaji uvedenými na osobním listu důchodového pojištění centrálně evidovaných v databázi žalovaná pracuje až po podané žádosti, podnětu, hlášení ap. Žalobce, který dosud nedosáhl důchodového věku a vykonával zaměstnání v rozsahu zakládajícím účast na důchodovém pojištění, měl jako poživatel předčasného starobního důchodu (s výplatou) ohlašovací povinnost, ale do osmi dnů (ani později) ji nesplnil. Přitom žalobce byl o této povinnosti podle § 50 zákona č. 582/1991 Sb. poučen v rozhodnutí o přiznání starobního důchodu z 9. 12. 2017 a v rozhodnutí o zvýšení starobního důchodu z 20. 3. 2018. Navíc žalobce v žádosti o předčasný důchod prohlásil a podepsal, že nebude výdělečně činný.
12. Krajský soud **přezkoumal** napadené rozhodnutí v mezích žalobních bodů podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále „s. ř. s.“), a při přezkoumání rozhodnutí soud vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalované (§ 75 odst. 1 s. ř. s.).
13. Soud dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.
14. Soud se z úřední povinnosti zabýval prekluzí a dospěl k závěru, že žalovaná vydala napadené rozhodnutí v pětileté lhůtě od vyplacení přeplatku (§ 118a odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb.).
15. Spor byl o to, kdy vznikla pohledávka žalované vůči žalobci a jestli tato pohledávka zanikla schválením oddlužení žalobce.
16. Žalovaná tvrdí, že pohledávka za žalobcem spočívající v přeplatku na předčasném starobním důchodu vznikla 3. 10. 2024 hlášením zaměstnavatele o zaměstnání poživatele předčasného starobního důchodu.
17. Tento právní závěr je však v rozporu s hmotněprávními ustanoveními zákona o důchodovém pojištění a ustálenou judikaturou [viz například rozsudky Nejvyššího správního soudu č. j. 5 Ads 16/2003-40, č. 679/2005 Sb. NSS – třetí odstavec od konce: „Vznik povinnosti k úhradě přeplatku je zde tedy spojen s hmotněprávní úpravou“, č. j. 4 Ads 251/2019-37, bod 29 („...odpovědnost nastala již v okamžiku, kdy byla naplněna hypotéza právní normy vyjádřená v § 118a odst. 2 zákona o organizaci sociálního zabezpečení. Pro nastoupení sekundárního odpovědnostního právního vztahu tedy stačilo pouhé vyplacení neoprávněných dávek, a to v důsledku toho, že nebyly splněny podmínky § 37 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění“) nebo č. j. 6 Ads 64/2018-26].

18. Podle § 37 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění platí, že „výplata starobního důchodu, na který vznikl nárok podle § 31, nenáleží do dosažení důchodového věku, pokud je vykonávána výdělečná činnost nebo je poskytována podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci; ode dne dosažení důchodového věku se posuzují podmínky pro výplatu starobního důchodu obdobně podle odstavce 1.“
19. Sama žalovaná ve výroku napadeného rozhodnutí konstatuje, že přeplatek na důchodu vznikl za období od 1. 10. 2020 do 31. 10. 2020 výplatou dávky, která žalobci nenáležela, a to z důvodu souběhu (konkurence) nadlimitního příjmu žalobce a starobního důchodu. Tento souběh zapovídá § 37 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění. Pohledávka tedy vznikla 31. 10. 2020.
20. Spor nebyl o překročení výše rozhodného příjmu k 31. 10. 2020.¹ Spor nebyl ani o aplikaci § 118a odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, podle kterého žalobce za přeplatek odpovídal a který žalovaná aplikovala v souladu se zákony a citovanou judikaturou.² Spor byl pouze o datum vzniku přeplatku.
21. Soud dospěl podle § 37 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění a související judikatury k závěru, že přeplatek na tzv. předčasném důchodu vznikl naplněním podmínek § 37 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, nikoli tím, že se žalovaná o přeplatku dozvěděla. Takový závěr by neodpovídal § 37 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění.
22. Žalovaná obdržela osobní list důchodového pojištění od zaměstnavatele žalobce 30. 4. 2021 a měla tak možnost přihlásit pohledávku do insolvenčního řízení o oddlužení žalobce ve lhůtě do 19. 9. 2021. Systémové nedostatky informačních systémů žalované nemohou jít k tíži žalobce, stejně jako skutečnost, že zaměstnavatel žalobce nenahlásil zaměstnání žalobce v osmidenní lhůtě podle § 35a odst. 3 a § 41 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb. Otázka náhrady škody, která vznikla žalované protiprávním jednáním zaměstnavatele žalobce a následkem v posuzované věci, není předmětem tohoto sporu.
23. Pro úplnost je namístě dodat, že § 118a odst. 2 zákona nezná ani žádné liberační důvody, které by mohly být případnou příčinou zproštění této objektivní právní odpovědnosti příjemce dávky (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 4 Ads 251/2019-37, bod 27).
24. Druhou spornou právní otázkou bylo, jestli zanikla pohledávka žalované vůči žalobci spočívající v přeplatku na důchodu osvobozením v insolvenčním řízení.
25. Mezi účastníky řízení nebylo sporu o tom, že zdejší soud usnesením z 19. 7. 2021 č. j. X zjistil úpadek žalobce, povolil jeho řešení oddlužením a vyzval věřitele, aby přihlásili své pohledávky do dvou měsíců od zveřejnění usnesení v insolvenčním rejstříku.
26. Mezi účastníky řízení nebylo sporu ani o tom, že podle usnesení zdejšího soudu č. j. X o splnění a ukončení oddlužení soud výrokem IV osvobodil žalobce od placení pohledávek věřitelů, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit. Toto usnesení nabylo právní moci 5. 4. 2025, tj. před vydáním žalobou napadeného rozhodnutí o námitkách. Žalobce upozornil žalovanou na fázi insolvenčního řízení v námitkách.

¹ § 27 a § 5 odst. 1 písm. f) zákona o důchodovém pojištění a § 6 odst. 2 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění – částka 3 000 Kč v roce 2020

² zejména rozsudkem NSS č. j. 5 Ads 16/2003-40, č. 679/2005 Sb. NSS a dalšími rozhodnutími, které tento rozsudek citují

27. Obě usnesení byla doručena žalobci a zveřejněna v insolvenčním rejstříku, jak se z něj podává. Informace z obou usnesení uvádějí shodně oba účastníci řízení ve svých podáních.
28. Podle § 414 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) (dále jen „IZ“), platí, že „jestliže byly splněny předpoklady pro osvobození podle § 412a, vydá insolvenční soud rozhodnutí, jímž dlužníka osvobodí od placení pohledávek, zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny. Osvobození podle věty první se nevztahuje na pohledávky vzniklé po rozhodnutí o úpadku.“
29. Přitom se na pohledávku žalované na přeplatku na důchodu nevztahuje § 416 IZ, podle kterého „osvobození podle § 414 se nedotýká peněžitého trestu nebo jiné majetkové sankce, která byla dlužníku uložena v trestním řízení pro úmyslný trestný čin, pohledávek na náhradu škody způsobené úmyslným porušením právní povinnosti, pohledávky insolvenčního správce na odměnu a hotové výdaje a dále pohledávek věřitelů na výživném ze zákona a pohledávek věřitelů na náhradu škody způsobené na zdraví.“ Sporný přeplatek na důchodu v citovaném ustanovení není výslovně vyjmenovaný.
30. Z citovaných ustanovení a skutkových zjištění vyplývá, že žalovaná byla povinna přihlásit pohledávku do insolvenčního řízení, ale neučinila tak. Proto její pohledávka zanikla nabytím právní moci citovaného usnesení o osvobození od placení pohledávek nepřihlášených do insolvenčního řízení, ačkoli přihlášena být měla.
31. Vzhledem k tomu, že soud rozhodl ve věci přednostně, nerozhodoval o návrhu na odkladný účinek žaloby.
32. Soud uzavřel, že žalovaná učinila nezákonný právní závěr o vzniku pohledávky a pominula aplikaci § 414 odst. 1 IZ. Soud proto zrušil napadené rozhodnutí žalované a vrátil jí věc k dalšímu řízení. Žalovaná znovu ve věci rozhodne, přičemž podle § 78 odst. 5 s. ř. s. bude vycházet z právního názoru soudu, že pohledávka vůči žalobci, spočívající v přeplatku na starobním důchodu, zanikla nabytím právní moci usnesení soudu ve věci oddlužení, tj. osvobozením od placení pohledávek věřitelů, kteří své pohledávky nepřihlásili, ač tak měli učinit.
33. Soud přiznal úspěšnému žalobci náhradu nákladů řízení podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Ze spisu soud zjistil, že advokát učinil ve věci dva úkony právní služby, kterými byly převzetí a příprava zastoupení na základě smlouvy o poskytnutí právních služeb a podání žaloby [§ 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (dále jen „AT“)]. Za provedené účelné úkony právní služby náleží advokátovi mimosmluvní odměna ve výši dvakrát 4 620 Kč [§ 9 odst. 5 a § 7 odst. 5 AT], která se zvyšuje o paušální náhradu hotových výdajů ve výši dvakrát 450 Kč (§ 13 odst. 4 AT). Celkem je žalovaná povinna zaplatit žalobci k rukám advokáta náklady řízení ve výši 10 140 Kč do 30 dnů ode dne právní moci rozsudku.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **je možno** podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů od jeho doručení k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně.

Olomouc 24. září 2025

Martina Rýznarová v. r.
samosoudkyně

Shodu s prvopisem potvrzuje Bc. A. V.

